

Ιατροδικαστική Νοσηλευτική: Μία διεθνής πραγματικότητα

Δ. Λουλούδης ¹, Σ. Μπελεγρίνος ², Χ. Σταΐκος ³

¹ Νοσηλεύτρια Τ.Ε, Ψ.Ν.Α Δαφνί, ² ΤΕ Διοικητικού - Λογιστικού, MSc, Προϊστάμενος του Τομέα Υγειονομικού Φαρμακευτικού Ελέγχου της Δ/νσης Γραμματείας του Σώματος Επιθεωρητών Υγείας, ³ Νοσηλεύτρια Τ.Ε Ψυχικής Υγείας, Ψ.Ν.Α Δαφνί

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Εισαγωγή: Καθημερινά, οι Νοσηλευτές έρχονται αντιμέτωποι με ακραίες ανθρώπινες συμπεριφορές και καταστάσεις : Ενδοοικογενειακή βία, παιδική κακοποίηση και κακοποίηση υπερηλίκων, καταστροφικά φαινόμενα, αλλά και αυτοτραυματισμούς . Αυτά τα περιστατικά θα πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να αναφέρονται στις αρχές και να διερευνώνται. Ο Ιατροδικαστικός Νοσηλευτής είναι ο Νοσηλευτής, ο οποίος παρέχει εξειδικευμένη περίθαλψη σε ασθενείς οι οποίοι είναι θύματα ή δράστες πρόκλησης τραυμάτων (εκ προθέσεως ή ακούσια). Ο Ιατροδικαστικός Νοσηλευτής είναι πρώτα και κύρια Νοσηλευτής, ωστόσο, ο εξειδικευμένος ρόλος του Ιατροδικαστικού Νοσηλευτή πηγαιίνει πολύ πέρα από την νοσηλευτική περίθαλψη.

Λέξεις ευρητηρίου: Ιατροδικαστική Νοσηλευτική, ρόλος, απασχόληση και εξειδίκευση

Παραπομπή

Δ. Λουλούδης, Σ. Μπελεγρίνος, Χ. Σταΐκος. *Ιατροδικαστική Νοσηλευτική: Μία διεθνής πραγματικότητα. Επιστημονικά Χρονικά 2014;19(3): 243-253.*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Καθημερινά, οι Νοσηλευτές έρχονται αντιμέτωποι με ακραίες ανθρώπινες συμπεριφορές και καταστάσεις: Παιδική κακοποίηση, ενδοοικογενειακή βία, κακοποίηση υπερηλίκων, καταστροφικά φαινόμενα, αλλά και αυτοτραυματισμούς. Αυτά τα περιστατικά θα πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να αναφέρονται στις αρχές και να διερευνώνται. Επίσης ειδικές δεξιότητες απαιτούνται από τους νοσηλευτές, οι οποίοι παρέχουν φροντίδα σε ασθενείς υπό νομική επιμέλεια όπου και όταν το δικαστήριο διέταξε την αξιολόγηση τους. Καθώς οι τάσεις στο έγκλημα και την βία αλλάζουν σε διεθνώς, νέα νομοθεσία εφαρμόζεται ως μέσο καταπολέμησης της βίας. [1]

Ο Ιατροδικαστικός Νοσηλευτής είναι ο Νοσηλευτής, ο οποίος παρέχει εξειδικευμένη περίθαλψη σε ασθενείς οι οποίοι είναι θύματα ή δράστες πρόκλησης τραυμάτων (εκ προθέσεως ή ακούσια). Ο Ιατροδικαστικός Νοσηλευτής είναι πρώτα και κύρια Νοσηλευτής, ωστόσο, ο εξειδικευμένος ρόλος του επεκτείνεται περισσότερο από την νοσηλευτική περίθαλψη. Οι Ιατροδικαστικοί Νοσηλευτές έχουν, ασφαλώς, εξειδικευμένη γνώση του νομικού συστήματος αλλά και δεξιότητες στην αναγνώριση, αξιολόγηση και τεκμηρίωση του τραύματος. Μετά την αντιμετώπιση των άμεσων ιατρικών αναγκών του ασθενούς, ο Ιατροδικαστικός Νοσηλευτής συχνά συλλέγει στοιχεία, παρέχει ιατρική μαρτυρία στο Δικαστήριο, ενώ διαβουλεύεται και με τις δικαστικές αρχές.[2]

ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της παρούσας βιβλιογραφικής ανασκόπησης είναι η διερεύνηση και η ανάδειξη της ειδικότητας του ιατροδικαστικού νοσηλευτή, του ρόλου και των αρμοδιοτήτων που έχει στο σύστημα υγείας και πως αυτή η νοσηλευτική ειδικότητα διαμορφώνεται στη διεθνή πραγματικότητα στις μέρες μας.

ΥΛΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΣ

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στη παρούσα μελέτη ήταν η ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας με το θέμα αλλά και η αναζήτηση άρθρων και βιβλίων σε ηλεκτρονική μορφή σχετικά με το θέμα. Η αναζήτηση των άρθρων πραγματοποιήθηκε σε διεθνείς και έγκυρες βάσεις δεδομένων όπως heal-link , pubmed, scopus Medline, Cinahl . Το βιβλιογραφικό υλικό το οποίο χρησιμοποιήθηκε ήταν από το 1999 έως και σήμερα . Οι λέξεις κλειδιά που χρησιμοποιήθηκαν ήταν: «Ιατροδικαστική Νοσηλευτική», «ρόλος, απασχόληση» και «εξειδίκευση».

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Ιατροδικαστική Νοσηλευτική.

Η Ιατροδικαστική Νοσηλευτική αναγνωρίστηκε ως επίσημη ειδικότητα στο Συνέδριο Νοσηλευτικής Πρακτικής του 1995 της Αμερικανικής Ένωσης Νοσηλευτών και τα πρότυπα της άσκησης εγκρίθηκαν το 1997. Μετά από 10 χρόνια, η Διεθνής Ένωση Ιατροδικαστικών Νοσηλευτών (IAFN) έχει περίπου 200 μέλη. Το διευρυνόμενο μοντέλο και οι έννοιες της Ιατροδικαστικής Νοσηλευτικής συνεχίζουν να αναπτύσσονται και έχουν αγκαλιάσει πάνω από 20 διαφορετικές χώρες

συμπεριλαμβανομένων: Μεγάλη Βρετανία, Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, Καναδά, Νότια Αφρική, Χονγκ Κονγκ, Ζιμπάμπουε, Σκωτία, Ιαπωνία, Ουαλία, Ονδούρα, Ελ Σαλβαδόρ, Κόστα Ρίκα, Σιγκαπούρη, Γερμανία, Ινδία, Τουρκία, Ιρλανδία, Σουηδία, Ολλανδία και την Κούβα. [3]

Η Ιατροδικαστική Νοσηλευτική είναι η εφαρμογή της νοσηλευτικής τέχνης και επιστήμης σε δημόσιες ή νομικές διαδικασίες και η εφαρμογή της εγκληματολογικής υγειονομικής περίθαλψης στην επιστημονική έρευνα του τραύματος ή/και θανάτου που σχετίζεται με την κατάχρηση, τη βία, την εγκληματικότητα και την ευθύνη επί των ατυχημάτων. [4]

Η Ιατροδικαστική Νοσηλευτική συνδυάζει τις έννοιες και τις αρχές των Ιατροδικαστικών επιστημών με αυτές της νοσηλευτικής. Η βασική ιδέα είναι να εκπαιδευθούν οι νοσηλευτές και οι νοσηλεύτριες στον τομέα της κλινικής έρευνας που ασχολείται αφενός με το τραύμα το οποίο προέρχεται από την βία και αφετέρου με την αξιοποίηση των πειστηρίων ως προς τη διαλεύκανση των εγκλημάτων, την ανεύρεση του δράστη και την αποκατάσταση και περίθαλψη των θυμάτων βίας και βιασμού. [5]

Λόγω της κατάρτισης και εμπειρίας τους στην παρατήρηση ως μέρος της παροχής φροντίδας, οι Ιατροδικαστικοί Νοσηλευτές έχουν το προνόμιο να είναι εξειδικευμένοι επαγγελματίες υγείας εκπαιδευμένοι να παρατηρούν, να αναγνωρίζουν, να ταυτοποιούν και να συλλέγουν αποδεικτικά στοιχεία τα οποία τελικά βοηθούν στην κατάλληλη τεκμηρίωση της νομικής αιτιολογίας και ευθύνης για τον τραυματισμό. [6]

Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι ο Ιατροδικαστικός Νοσηλευτής δεν εργάζεται ως εγκληματολογικός ερευνητής, αυτός ο ρόλος παραμένει εκτός των ορίων της νοσηλευτικής άσκησης. Οι Ιατροδικαστικοί Νοσηλευτές δεν ανταγωνίζονται, ούτε βέβαια αντικαθιστούν ή εποφθαλμιούν άλλους επιστήμονες, αντιθέτως, συμπληρώνουν κενά εκτελώντας επιλεγμένες ιατροδικαστικές εργασίες σε συνεργασία με άλλους επαγγελματίες υγείας και δικαιοσύνης. [1]

Ως επάγγελμα δημόσιου χαρακτήρα, η Νοσηλευτική έχει την ευθύνη να διατηρήσει τα πρότυπα άσκησης κατά την νοσηλεία των θυμάτων ανθρώπινης βίας. Συχνά υποθέσεις κερδήθηκαν ή χάθηκαν έχοντας ως βάση τον χειρισμό των αποδεικτικών στοιχείων. Εάν οι επαγγελματίες υγείας αποτυγχάνουν να ενσωματώσουν ιατροδικαστικές κατευθυντήριες γραμμές, η παρερμηνεία ή και η παράλειψη των αποδεικτικών στοιχείων δύναται να προκαλέσει δικαστική πλάνη.

Η Ιατροδικαστική Νοσηλευτική είναι ένα νέο και προκλητικό πεδίο άσκησης για τους νοσηλευτές. Το πεδίο εφαρμογής της εγκληματολογικής Νοσηλευτικής περιλαμβάνει τμήματα οξείας περίθαλψης, σωφρονιστικά ιδρύματα, υπηρεσίες σχετικές με δίκαιο, δικαστήρια κλπ.[7]

Ρόλοι και συνάφεια

Οι Νοσηλευτές οι οποίοι εφαρμόζουν έννοιες και στρατηγικές της Ιατροδικαστικής Επιστήμης στην ειδικότητα τους, ασκούν τους παρακάτω ρόλους :

1. Κλινικός Ιατροδικαστικός Νοσηλευτής
Παρέχει φροντίδα σε άτομα που τραυματίστηκαν σε έγκλημα ή συλλέγει στοιχεία από τον θανόντα εντός μίας μονάδας υγειονομικής περίθαλψης.

Έχει καθήκον να υπερασπιστεί τα νομικά δικαιώματα του ασθενούς, δια μέσου της σωστής συλλογής και τεκμηρίωσης των αποδεικτικών στοιχείων.

2. Ερευνητής - Ιατροδικαστικός Νοσηλευτής

Απασχολείται υπό την δικαιοδοσία ενός Ιατρικού εξεταστή/Ιατροδικαστή και αντιπροσωπεύει το δικαίωμα του θανόντα στην κοινωνική δικαιοσύνη, μέσα από την επιστημονική έρευνα για εγκληματική ενέργεια σε μονάδες μακράς φροντίδας, ιδρύματα, για ασφαλιστική απάτη και κακοποίηση ή άλλες καταστάσεις που απαιτούν κατεπείγουσα έρευνα.

3. Εξεταστής - Ιατροδικαστικός Νοσηλευτής

Παρέχει μια διεπισδυτική ανάλυση του σωματικού και ψυχολογικού τραύματος, των αμφισβητούμενων θανάτων, ή/και ψυχοπαθολογική αξιολόγηση που σχετίζεται με ιατροδικαστικές υποθέσεις και διαπροσωπική βία.

4. Ιατροδικαστικός Σωφρονιστικός Νοσηλευτής

Ειδικεύεται στην φροντίδα και αποκατάσταση των ατόμων που καταδικάστηκαν σε φυλάκιση για παράβαση των ποινικών νόμων και απαιτούν ιατρική αξιολόγηση και παρέμβαση.

5. Νοσηλευτής - Νομικός Σύμβουλος
παρέχει ειδική κατάθεση ως μάρτυρας και εκπαίδευση σε δικαστικούς, επαγγελματίες ποινικής δικαιοσύνης και υγείας σε τομείς όπως οι σωματικές βλάβες, την ευθύνη λόγω ελαττωματικών προϊόντων και την αμέλεια, μεταξύ άλλων νομικών θεμάτων που σχετίζονται με αστικές και ποινικές υποθέσεις.

6. Νοσηλευτής - Δικηγόρος
Εγγεγραμμένος Νοσηλευτής και κάτοχος διπλώματος Νομικής που ασκεί δικηγορία, που γενικά ειδικεύεται σε αστικές ή ποινικές

υποθέσεις που αφορούν θέματα σχετικά με την υγειονομική περιθαλψη.

7. Νοσηλεύτης - Ιατροδικαστής

Ένας εγγεγραμμένος Νοσηλεύτης που υπηρετεί ως εκλεγμένος κυβερνητικός υπάλληλος με δικαιοδοτικά καταστατικά, ώστε να παρέχει έρευνα και πιστοποίηση σε αμφισβητούμενους θανάτους, να καθορίζει την αιτία και τον τρόπο του θανάτου, καθώς και τις συνθήκες που αφορούν την αναγνώριση του θανάτου και την κοινοποίηση στους συγγενείς. Συναντάται κυρίως στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. [4]

Η ζήτηση για Ιατροδικαστικούς Νοσηλευτές είναι πολύ πιθανό να συνεχιστεί, και ίσως να έρθει μία στιγμή στο κοντινό μέλλον, όπου κάθε νοσοκομείο θα πρέπει να έχει ένα Ιατροδικαστικό Νοσηλευτή στο επιστημονικό του δυναμικό, λόγω των αυξανόμενων εγκληματικών κρουσμάτων. Για παράδειγμα, θα ήταν χρήσιμο αν οι Ιατροδικαστικές Νοσηλεύτριες ήταν τοποθετημένες στις αίθουσες επειγόντων περιστατικών προκειμένου να συλλέγουν και να συσκευάζουν τα στοιχεία των εγκλημάτων.

ΙΑΤΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

1. *Πιστοποιημένος Ιατροδικαστικός Νοσηλεύτης*

Οι Ιατροδικαστικοί Νοσηλευτές είναι νοσηλευτές με εμπειρία στον εντοπισμό των μορφών βίας, στην ερμηνεία του τραυματισμού, στη διατήρηση και τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων και στην κατανόηση των συστατικών μιας ιατρικής / ιατροδικαστικής εξέτασης. [8] Όλες οι τραυματικές βλάβες στις οποίες υπάρχει υποψία υπαιτιότητας, εξετάζονται στα πλαίσια της Ιατροδικαστικής Νοσηλευτικής

Αν και απαιτούνται αναφορές στις νομικές υπηρεσίες για να εξασφαλιστεί η συνέχεια της εξασφαλιστεί η συνέχεια της έρευνας, εντούτοις η προστασία των δικαιωμάτων των ασθενών παραμένει νοσηλευτική προτεραιότητα. Οι διάφοροι τομείς της αξιολόγησης στις οποίες ο ειδικευμένος κλινικός Ιατροδικαστικός Νοσηλεύτης στην φροντίδα τραύματος μπορεί να εμπλακεί, περιλαμβάνουν:

➤ *Διαφύλαξη των στοιχείων.*

Τα στοιχεία από τα σχετιζόμενα με το έγκλημα και τα αυτοφερόμενα τραύματα, πρέπει να φυλάσσονται με τρόπο σύμφωνο με την έρευνα. Στοιχεία όπως ιματισμός, σφαίρες, κηλίδες αίματος, τρίχες, κλωστές και μικρά κομμάτια υλικού όπως θραύσματα μετάλλου, γυαλιού, χρώματος και ξύλου πρέπει να διασωθούν και να καταχωρηθούν σε όλες τις ιατρικές υποθέσεις ατυχημάτων που έχουν νομικές συνέπειες.

➤ *Διερεύνηση των χαρακτηριστικών των τραυμάτων.*

Στα τραύματα που ο Νοσηλεύτης πρέπει να είναι σε θέση να προσδιορίσει, περιλαμβάνονται:

α) Τραύμα από τέμνον όργανο:

Τραυματισμοί από αιχμηρό αντικείμενο συμπεριλαμβανομένου του μαχαίρωματος και άλλων πληγών που είναι αποτέλεσμα της διείσδυσης με αιχμηρό αντικείμενο.

β) Τραύμα από αμβλύ όργανο:

Περιλαμβάνει κοψίματα και μώλωπες που είναι αποτέλεσμα πρόσκρουσης ενός αμβλύ αντικειμένου στο σώμα.

γ) Τραύμα από αμβλύ και τέμνον όργανο:

Πολλαπλά, μικρά κοψίματα και γδαρσίματα που προκλήθηκαν από την επαφή με θρυμματισμένο γυαλί (π.χ. εμφανίζονται συχνά σε ατυχήματα μοτοσυκλετών).

δ) *Εντοπώματα Οδόντων:*

Ένας τύπος διαμορφωμένου τραυματισμού που προκλήθηκε από έναν άνθρωπο ή ένα ζώο.

ε) *Τραύματα Αμυνας:*

Τραυματισμοί που αντανakλούν την προσπάθεια του θύματος για να αμυνθεί από επίθεση.

στ) *Τραύματα Δισταγμού:*

Συνήθως επιφανειακές, αιχμηρές πληγές που συχνά βρίσκονται στο χαμηλότερο μέρος του σώματος και μπορεί να αντανakλούν αυτοφερόμενες πληγές.

ζ) *Τραύμα προκληθέν δια γρήγορης και επιθετικής δύναμης:*

Συνήθως τραυματισμοί από πυροβολισμούς, που μπορεί να αντανakλούν τραύματα διάφορων σχεδίων. [9]

η) *Τραύμα προκληθέν κατά επανάληψη από το ίδιο όργανο:*

Τραυματισμοί που αντανakλούν το σχέδιο του όπλου που χρησιμοποιήθηκε στην πρόκληση του τραυματισμού.

➤ **Θάνατοι στο Τμήμα Επείγοντων.**

Όταν επέρχονται θάνατοι στο τμήμα επείγοντων ως αποτέλεσμα κακοποίησης ή ατυχήματος, τα στοιχεία πρέπει να διατηρηθούν, ο θάνατος πρέπει να αναφερθεί στις Δικαστικές Αρχές και να διεξαχθεί έρευνα. Επομένως, είναι ουσιώδες, ότι η νοσηλεύτρια θα πρέπει να καταγράψει προσεκτικά την εμφάνιση, την κατάσταση και την συμπεριφορά του θύματος κατά την άφιξη του στο νοσοκομείο. Οι πληροφορίες που συγκεντρώνονται από το θύμα και την οικογένεια (ή όποιοι τον συνοδεύουν) μπορούν να βοηθήσουν στην διευκόλυνση της μεταθανάτιας έρευνας και μπορεί να χρησιμοποιηθούν κατά την διάρκεια των διαδικασιών της ποινικής δικαιοσύνης. Κρίσιμος παράγοντας είναι να είναι σε θέση να καθορίσει εάν η αιτία του

θανάτου είναι φυσική ή αφύσικη. Ένας θάνατος κρίνεται φυσικός εάν εμφανίζεται λόγω μιας συγγενούς ανωμαλίας ή της διεργασίας μιας ασθένειας που παρεμποδίζει τη λειτουργία ενός ζωτικού οργάνου. Στο τμήμα επείγοντων, οι περισσότεροι θάνατοι είναι ξαφνικοί και απρόσμενοι. Εκείνοι που θεωρούνται φυσικοί συνηθέστερα αφορούν στο καρδιαγγειακό, αναπνευστικό και στο κεντρικό νευρικό σύστημα.

Οι θάνατοι που θεωρούνται αφύσικοι περιλαμβάνουν εκείνους από τραύματα, από αυτοφερόμενες πράξεις ή από τραυματισμούς που φέρονται από άλλον. Οι Δικαστικές Αρχές θα πρέπει να ειδοποιούνται για όλους τους θανάτους που σχετίζονται με αφύσικες περιστάσεις. [10]

2. Ο Νοσηλευτής - Εξεταστής της Σεξουαλικής Κακοποίησης (ΝΕΣΚ)

Είναι εγγραμμένοι Νοσηλευτές που έχουν ολοκληρώσει την εξειδικευμένη εκπαίδευση και την κλινική προετοιμασία στην ιατροδικαστική φροντίδα του ασθενή, που έχει υποστεί σεξουαλική επίθεση ή κακοποίηση [11]. Αυτός ο ασθενής πληθυσμός απαιτεί εμπειρία στη φυσική αξιολόγηση και προηγμένες κλινικές δεξιότητες. Ένα συστατικό της βελτιωμένης φροντίδας που ο ΝΕΣΚ μπορεί να προσφέρει στον ασθενή είναι η ιατροδικαστική εξέταση. Αυτή η εξέταση περιλαμβάνει μια λεπτομερή φυσική και συναισθηματική αξιολόγηση, γραπτή και φωτογραφική τεκμηρίωση των τραυματισμών, τη συλλογή και τη διαχείριση των ιατροδικαστικών δειγμάτων, και τη παροχή συναισθηματικής και κοινωνικής υποστήριξης και πόρων. [12]

Ο ΝΕΣΚ μπορεί επίσης να πιστοποιήσει σε οποιαδήποτε νομική

διαδικασία σχετική με την εξέταση και να εξασφαλίσει ότι η σωστή αλυσίδα της επιτήρησης και της ακεραιότητας των δειγμάτων διατηρείται έτσι ώστε τα στοιχεία να είναι αποδεκτά στο δικαστήριο.

Ο ΝΕΣΚ συνήθως εργάζεται σε συντονισμό με μια συνεργάσιμη, διεπιστημονική ομάδα επαγγελματιών για να αναπτύξει ένα σχέδιο φροντίδας για τον ασθενή κατά την έξοδό του από το νοσοκομείο.

Στις ΗΠΑ για να αποφοιτήσουν ως ΝΕΣΚ, οι εγγραμμένοι νοσηλευτές πρέπει να παρακολουθήσουν 40 ώρες μαθημάτων θεωρητικής κατάρτισης, τα οποία ακολουθούνται από 40 ώρες κλινικής κατάρτισης και να έχουν τουλάχιστον 2 χρόνια προϋπηρεσίας. Διαχωρίζονται σε ΝΕΣΚ Ενηλίκων και Παιδιατρικούς. [13]

3. *Ιατροδικαστικός Ψυχιατρικός Νοσηλευτής.*

Οι Ιατροδικαστικές Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας είναι για τα άτομα που πάσχουν από μια ψυχική ασθένεια και είναι ή υπήρξαν επικίνδυνοι για άλλους ανθρώπους. Αυτός ο κίνδυνος συνδέεται συνήθως με την ψυχική ασθένεια και οι υπηρεσίες αυτές βοηθούν να λάβουν την υποστήριξη και τη θεραπεία που χρειάζονται τα άτομα αυτά. Συχνά οι άνθρωποι που βρίσκονται σε επαφή με τις Ιατροδικαστικές Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας, εμπλέκονται στο Σύστημα Ποινικής Δικαιοσύνης με κάποιο τρόπο.

Αυτό περιλαμβάνει την αστυνομία, τα δικαστήρια και τη φυλακή. Οι Ιατροδικαστικές Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας μπορούν να είναι στην κοινότητα, τα

αστυνομικά τμήματα, τα δικαστήρια, τις φυλακές και τα νοσοκομεία. [14]

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, οι Ιατροδικαστικοί Νοσηλευτές Ψυχικής Υγείας εργάζονται με το σχετικά πολύ μικρό ποσοστό των ατόμων, των οποίων τα προβλήματα ψυχικής υγείας συνδέονται με την παραβατική συμπεριφορά. Επίσης, οι Ιατροδικαστικοί Νοσηλευτές Ψυχικής Υγείας συνεργάζονται με μια μεγαλύτερη ποικιλία επιστημόνων όπως, παραδείγματος χάριν, με νοσηλευτές που υπηρετούν σε οξεία ψυχιατρικά τμήματα. Ο τρέχων ρόλος του Ιατροδικαστικού Νοσηλευτή Ψυχικής Υγείας είναι «εξωτερικός» επειδή δεν είναι πλέον αποκλειστικά στην αρμοδιότητα της περίθαλψης υψηλής ασφαλείας. [15]

Οι περισσότεροι επαγγελματίες ψυχικής υγείας είναι εξοικειωμένοι με τον όρο «Ιατροδικαστική Ψυχιατρική», αλλά ίσως είναι λιγότερο πιθανό να έχουν σαφή αντίληψη του Ιατροδικαστικού Νοσηλευτή Ψυχικής Υγείας. Σε αντίθεση με πολλές ειδικότητες, υπάρχει μικρή κατανόηση στο τι ακριβώς είναι η Ιατροδικαστική Νοσηλευτική και τι αντιπροσωπεύει. Ευτυχώς, η Ιατροδικαστική Νοσηλευτική Ψυχικής Υγείας έχει ωριμάσει κατά τα τελευταία 30 χρόνια, προκειμένου να ικανοποιήσει την ανάγκη και να φιλοξενήσει την κοινωνική, πολιτική, νομική, και επαγγελματική αναγκαιότητα που έχει αποτελέσει μέρος της ανάπτυξης των υπηρεσιών υγείας σε έναν 'μοντέρνο' και διαφορετικό κόσμο. [16]

Με την λειτουργία ενός αριθμού ιατροδικαστικών μονάδων και με την αύξηση στον αριθμό των ποινικών ασθενών που λαμβάνουν κοινοτική περίθαλψη, είναι βέβαιο ότι νέοι ρόλοι και επεκτάσεις στους τρέχοντες, θα γίνουν ο κανόνας για τις Ψυχο-Ιατρικές υπηρεσίες υγείας. Υπάρχουν ήδη

πολλοί ρόλοι όπως ο Νοσηλευτής - Σύμβουλος και ο ειδικευμένος Κοινωνικός Ιατροδικαστικός Νοσηλευτής Ψυχικής Υγείας. Αυτοί οι Νοσηλευτές αντιμετωπίζουν καταστάσεις κρίσης ή χρησιμοποιούν συγκεκριμένες θεραπείες συμπεριλαμβανομένων των ψυχοκοινωνικών παρεμβάσεων και της διαλεκτικής-συμπεριφοριστικής θεραπείας. Άλλοι Ιατροδικαστικοί Νοσηλευτές εμπλέκονται σε εκτροπές από την επιβαλλόμενη επιτήρηση και όχι μόνο αυτό, αλλά ουσιαστικές απαιτήσεις τίθενται και στις ενδονοσοκομειακές υπηρεσίες από ασθενείς με δύσκολα συμπτώματα που μπορεί να περιπλέκονται, από την προβληματική χρήση ουσιών έως πολύ σοβαρές παρανομίες.[17]

Αυτό σημαίνει ότι οι Ιατροδικαστικοί Νοσηλευτές Ψυχικής Υγείας απαιτούν μια σαφή θεμελιώδη διαδρομή στη ιατροδικαστική περιθαλψη, με σειρά μαθημάτων ειδικής πρακτικής διαθέσιμα σε μεταπτυχιακό επίπεδο. Αυτήν την περίοδο, οι Ιατροδικαστικοί Νοσηλευτές Ψυχικής Υγείας μπορούν να πάρουν μόνο μια πολύ μικρή σειρά μαθημάτων που είναι συγκεκριμένα για την Ιατροδικαστική Νοσηλευτική, αν και υπάρχουν άλλες σειρές μαθημάτων που στρέφονται στην ειδικευμένη πρακτική, όπως τα κλινικά Masters και τα Διδακτορικά στο Ηνωμένο Βασίλειο και άλλες χώρες.

Σύμφωνα με το National Forensic Nurses' Research and Development Group (2008) ο ρόλος του Ιατροδικαστικού Νοσηλευτή Ψυχικής Υγείας βασίζεται σε κάποιες προϋποθέσεις όπως ότι η ομάδα στόχος αποτελείται κυρίως από άτομα με ψυχική νόσο ή παραβατική συμπεριφορά και πως η νοσηλευτική φροντίδα παρέχεται σε οποιαδήποτε δομή και αν βρίσκονται, είτε φυλασσόμενη είτε κοινοτική. Επίσης θα πρέπει να λαμβάνονται

υπόψη οι πολιτισμικές διαφορές των ατόμων που αποτελούν την ομάδα - στόχο προκειμένου να έχουν την σωστή αντιμετώπιση και να αποστιγματιστούν. Από την άλλη μεριά θα πρέπει να υπάρχει υπεράσπιση και διατήρηση του ηθικού του προσωπικού με αποτελεσματικά μέτρα αντιμετώπισης από τον συναισθηματικό αντίκτυπο της φροντίδας της συγκεκριμένης ομάδας.

Οι Ιατροδικαστικοί Νοσηλευτές Ψυχικής Υγείας έχουν συγκεκριμένους ρόλους που διαφέρουν από τους άλλους Νοσηλευτές Ψυχικής Υγείας. Αυτές οι διαφορές αφορούν :

- ✓ Στην πολυπλοκότητα των πολλαπλών παθολογιών των ασθενών.
- ✓ Στις εγκληματικές συμπεριφορές και στην υποτροπή αυτών των συμπεριφορών των ατόμων στα κοινωνικά/πολιτιστικά συστήματα. Η ομάδα στόχος συνεχίζει να έχει τη δυνατότητα για μελλοντική επικινδυνότητα και απαιτείται από το προσωπικό να έχει συνεκτική και συνεπή αξιολόγηση του κινδύνου καθώς και την διαχείριση και μέτρηση των πιθανοτήτων επανεμφάνισης της. [18]
- ✓ Σε συγκεκριμένες θεραπευτικές κλινικές ικανότητες των νοσηλευτών σε συγκεκριμένα ζητήματα που αφορούν την σφυρηλάτηση των θεραπευτικών σχέσεων, των διαπροσωπικών δεξιοτήτων και των ζητημάτων οριοθέτησης.
- ✓ Αντιμετώπιση ποικίλων αναγκών ασφαλούς φύλαξης που εφαρμόζονται μέσω των διαφορετικών επιπέδων ασφαλείας, διαφορετικών επιπέδων ασφάλειας, την αποφυγή της αρνητικής περιοριστικής φροντίδας αλλά και την ασφαλή εργασία στην πραγματικότητα των δομών ασφαλείας όπως επίσης και μέτρα για την βέβαιη επίτευξη της ασφάλειας στην κοινότητα. [19]

✓ Ρόλους που σχετίζονται με το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης και την λειτουργία του, καθώς και νομικά ζητήματα όπως το πλήθος των νέων νόμων, την ηθική και την πρακτική που βασίζεται στα δικαιώματα των ασθενών.

✓ Την ευθύνη και την προστασία του κοινού.

Στις μελλοντικές προκλήσεις περιλαμβάνεται η φροντίδα που είναι όλο και πιο ολιστική. Καθώς σήμερα αναγνωρίζεται όλο και πιο πολύ η ουμανιστική πλευρά των ατόμων από την μεριά των υπηρεσιών, αυτές θα πρέπει να επιδεικνύουν ευαισθησία αλλά και να πληρούν τις ανάγκες των ατόμων που σχετίζονται με την ποικιλομορφία τους, συμπεριλαμβανομένων του φύλου, ηλικίας, πολιτισμού, φυλής ή εθνότητας, πνευματικότητας, σεξουαλικότητας, κ.α. Επίσης θα πρέπει να δημιουργηθούν νέες υπηρεσίες για συγκεκριμένες ομάδες, όπως οι γυναίκες και οι έφηβοι, υπηρεσίες που θα είναι ευαίσθητες στο φύλο και τον πολιτισμό και που θα εξυπηρετούν συγκεκριμένες ομάδες ατόμων όπως για παράδειγμα οι επιζώντες/θύματα ενδοοικογενειακής βίας και δομές για τους δράστες σεξουαλικών εγκλημάτων. Τέλος άλλες προκλήσεις περιλαμβάνουν την αναζήτηση νέων γνώσεων και τεκμηριώσεων μέσα από την κατάλληλη έρευνα, τον έλεγχο και την αφομοίωση τους.

Εάν θα μπορούσαμε να συνοψίσουμε τις προκλήσεις της Ψυχο-Ιατροδικαστικής σε μία λέξη, αυτή θα ήταν πολυπλοκότητα. Η πολυπλοκότητα αυτή αφορά στις ανάγκες των ποινικών ασθενών, τις ρυθμίσεις παραμέτρων των υπηρεσιών για να καλύψουν αυτές τις ανάγκες και το δίκαιο που υπαγορεύει την παροχή υπηρεσιών. Όλα αυτά παρουσιάζονται ως προκλήσεις για τους Ιατροδικαστικούς Ψυχιατρικούς Νοσηλευτές. [20]

4. Νοσηλευτής - Νομικός Σύμβουλος

Μερικοί πιστοποιημένοι Ιατροδικαστικοί Νοσηλευτές ειδικεύονται ως Νοσηλευτές- Νομικοί Σύμβουλοι. Αυτοί οι επαγγελματίες χρησιμοποιούν την πείρα τους για να βοηθήσουν δικηγόρους με ιατρικές υποθέσεις. Παρέχουν έρευνα, ανάλυση και ερμηνεύουν ιατρικά γεγονότα που σχετίζονται με την υπόθεση. Είναι συχνά σύνδεσμος μεταξύ των δικηγόρων και του ιατρικού προσωπικού που εμπλέκονται στην υπόθεση. Κάθε υποψήφιος πρέπει να έχει τουλάχιστον 80 ώρες εκπαίδευσης στην Ιατροδικαστική Επιστήμη για Νοσηλευτές ή σε τομείς που μπορούν να χρησιμεύουν στην εξέλιξη του Ιατροδικαστικού Νοσηλευτή ή αφορούν στην παροχή υπηρεσιών που εφαρμόζουν την Ιατροδικαστική Επιστήμη. Η εκπαίδευση μπορεί να προέρχεται από πρόγραμμα εξ' αποστάσεως ή με φυσική παρουσία. [15]

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Ιατροδικαστική Νοσηλευτική αποτελεί ένα νέο κλάδο της νοσηλευτικής και είναι αναπόσπαστο κομμάτι αυτής. Σαν ειδίκευση/εξειδίκευση συνδυάζει όλα τα χαρακτηριστικά της νοσηλευτικής συνδυαζόμενα όμως με στοιχεία από άλλους κλάδους όπως της νομικής. Πρόκειται σαφώς για ένα συνεχώς εξελισσόμενο αντικείμενο που φαίνεται να κερδίζει έδαφος διεθνώς μιας και πολλές είναι οι χώρες που έχουν θεσμοθετήσει αυτή την ειδίκευση και έχουν καθορίσει και της αρμοδιότητές της.

Η επιστήμη της Ιατροδικαστικής Νοσηλευτικής μπορεί να παρέχει την άνευ προηγουμένου βοήθεια στην καταπολέμηση της ανθρώπινης βίας και καταστροφής μέσα από μια καθολική παρουσία, συνυπάρχουσα με τα ιατροδικαστικά συστήματα της ιατρικής επιστήμης και της ποινικής δικαιοσύνης. [5]

Οι Ιατροδικαστικοί Νοσηλευτές ασχολούνται με όσους διαπράττουν ενέργειες πέρα από αυτό που η κοινωνία ανέχεται ως αποδεκτές αλλά και με εκείνους που πλήττονται από τις ίδιες απαράδεκτες πράξεις. Η αντιμετώπιση αυτού του είδους απαιτεί την έντονη συμμετοχή του εαυτού μας. Αλλά όπως ήταν πάντα - όπου υπάρχουν τραυματισμένοι, πονεμένοι και πληγωμένοι, εκεί επίσης θα βρίσκονται και οι νοσηλευτές. [21]

Η Ιατροδικαστική Νοσηλευτική έχει μια ιδιαίτερα δυναμική, με νέους αναπτυσσόμενους και πρακτικούς ρόλους που βελτιώνονται και που αλλάζουν συνεχώς μορφή. Πολλά μένουν να γίνουν ώστε να ενημερωθούν οι ασθενείς, οι κοινότητες, οι πάροχοι υπηρεσιών υγείας αλλά και οι Νοσηλευτές για την Ιατροδικαστική Νοσηλευτική και τον ρόλο της. Καθώς η Ιατροδικαστική Νοσηλευτική συνεχίζει να αναπτύσσεται σε επαγγελματικό επίπεδο μέσω της τυποποίησης των πρακτικών και της αναγνώρισης της ως επαγγελματικής θέσης, ο ρόλος του Ιατροδικαστικού Νοσηλευτή θα εξελιχθεί. [22]. Στην Ελλάδα, με το Ν.Δ. 781/1970 «Περί συμπλήρωσης της κείμενης νομοθεσίας περί της εκπαίδευσης και ασκήσεως επαγγέλματος Αδελφής Νοσοκόμου, Αδελφής Νοσοκόμου και Επισκέπτριας, Μαίας και

Φυσικοθεραπευτού» (ΦΕΚ Α' 291) "όλες οι ανώτερες σχολές νοσοκόμων δύνανται να αναπτύξουν πρόγραμμα ειδικεύσεως εις κλινικών κλάδων της εκλογής των και να δημιουργήσουν ούτω και έτερον έτος σπουδών." Το έτος 1985 με τον θεμελιώδη μεταρρυθμιστικό νόμο για την άσκηση του νοσηλευτικού επαγγέλματος Ν.1579 «Ρυθμίσεις για την εφαρμογή και ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Υγείας και άλλες διατάξεις» μέσω του άρθρου 5 καθιερώνεται ο επαγγελματικός τίτλος του νοσηλευτή και της νοσηλεύτριας και ορίζονται με τις διατάξεις της παραγράφου 2 περίπτωση Β του ανωτέρω άρθρου για τους νοσηλευτές- τριες οι κατωτέρω ειδικότητες:

- α) Ειδικότητα Νοσηλευτικής Παθολογικής
- β) Ειδικότητα Νοσηλευτικής Χειρουργικής
- γ) Ειδικότητα Νοσηλευτικής Παιδιατρικής
- δ) Ειδικότητα Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας

Εδώ και 29 χρόνια υφίστανται μόνο οι παραπάνω νοσηλευτικές ειδικότητες στην Ελλάδα και σήμερα προτίθενται να προστεθούν κάποιες. Μέσα σε αυτές ωφέλιμο θα ήταν να ενταχθεί και η ειδικότητα του Ιατροδικαστικού Νοσηλευτή, τόσο για τις υπηρεσίες υγείας αλλά κυρίως για τους χρήστες αυτών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Hammer R. M., Moynihan B., Pagliaro E. M., Forensic Nursing, a handbook for practice, Barlington , Jones & Bartlett Publishers, 2006.
2. Garbacz Bader MD, Gabriel LS. Forensic Nursing: A Concise Manual. CRC Press. United States, 2009:16-32.
3. Lynch V, Duval J. Forensic Nursing Science. 2nd Ed. Elsevier. Missouri, 2011:16 - 28.
4. Hammer R. M., Moynihan B., Pagliaro E. M., Forensic Nursing, a handbook for practice, 2nd edition, Barlington, Jones & Bartlett Publishers, 2013.

5. Lynch V. Forensic nursing science: Global strategies in health and justice, *Egyptian Journal of Forensic Sciences.*, 2011;1: 69-76.
6. Simmons B, Grandfield K. Focus on forensic nursing education, *Journal of Emergency Nursing*, 2013; 39: 633-634.
7. Trudeau S, Ladue M. Forensic Nursing: Developing a Graduate forensic nursing elective, *Journal of Emergency Nursing* 1996; 22: 57-60.
8. Doyle J. Forensic nursing: a review of the literature. *Australian Journal of Advanced Nursing*, 2001;18 : 32-39.
9. Lynch, V. "A New Perspective in the Management of Crime Victims from Trauma to Trial." *International Association of Forensic Nurses*. Updated 2002. Accessed September 14, 2005.
10. Townsend Mary C., *Nursing diagnoses in psychiatric nursing: care plans and psychotropic medications / 8th edition*, Philadelphia, F. A. Davis Company, 2011.
11. U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, Office for Victims of Crime, *Sexual assault nurse examiner development and operation guide*. Washington, DC: U.S. Department of Justice, 1999.
12. Du Mont J, Parnis D. Forensic Nursing in the Context of Sexual Assault: Comparing the Opinions and Practices of Nurse Examiners and Nurses. *Applied Nursing Research*, 2003; 16 :173 -183.
13. Ciancone C, Wilson C, Collette R, Gerson, W. Sexual assault nurse examiner programs in the United States. *Ann Emerg Med.*2000;35; 353-357.
14. *Rethink Mental Illness, Forensic mental health services, factsheet*, London, 2013.
15. The National Forensic Nurses' Research and Development Group, *Forensic Mental Health Nursing Capabilities, Roles and Responsibilities*, London, MA Healthcare Limited, 2008.
16. Woods, P., Reed, V., Collins M., Relationships between risk and communication and social skills in a high security forensic setting. *Issues in Mental Health Nursing*, 2004; 25: 769-782.
17. The National Forensic Nurses' Research and Development Group, *Forensic Mental Health Nursing: Forensic Aspects of Acute Care*, London, MA Healthcare Limited, 2007.
18. Olsson H., Strand S., Kristiansen L., Sjoling M., Asplund K., Decreased Risk For Violence In Patients Admitted To Forensic Care, Measured with the HCR-20, *Elsevier, Archives of Psychiatric Nursing*, 2013 ; 27: 191-197.
19. Dale C., Storey L., High, medium and low security care: Does the type of care make any difference to the role of the Forensic Mental Health Nurse?, *Nursing Times Research*, 2004; 9: 168-184
20. Elder R., Evans K., Nizette D., *Psychiatric and Mental Health Nursing-3rd edition*, Elsevier Australia, 2013.
21. Miller C, McKean J. Forensic nursing: An emerging competency for contemporary practice, *Teaching and Learning in Nursing*, 2010;5:98-103.
22. Jackson J, The evolving role of the forensic nurse, *American Nurse Today*, 2011; 6:42.

Forensic nursing: an international reality

D. Louloudis ¹, S. Belegrinos ², Ch. Staikos ¹

¹RN, Psychiatric Hospital of Athens and ²MSc, Greece

ABSTRACT

Every day, nurses are faced with extreme human behaviors and situations: Domestic violence, child and elderly abuse, catastrophic events, and self-harm. These incidents should, in any case, be reported to the authorities and investigated. The Forensic Nurse is the nurse who provides specialized care to patients who are victims or perpetrators of causing injuries (intentional or unintentional). The Forensic Nurse is first and foremost Nurse, however, the specific role of the Forensic Nurse goes far beyond nursing care.

Keywords: Forensic nursing, role, employment and specialization

Citation

D. Louloudis, S. Belegrinos, Ch. Staikos. *Forensic nursing: an international reality*. *Scientific Chronicles* 2014;19(3): 243-253.